

Lapin reittimerkinät laitettiin

REILAAN

24 sivua SmartCityä

Mukana vuosikalenteri 2019

Kuntaliitto selvitti kuntien
näkemyksiä MRL-uudistukseen

{ **Kolumni** } Anni Sinnemäki: Tulevaisuuteen katsova kaupunki kasvaa kestävästi

Lapissa lähdettiin parantamaan maastoreittimerkintöjä

YHTEISTYÖLLÄ TURVALLISUUTTA

Lapissa luontoreittejä on paljon ja monen tasoisia. Niiden turvallisuutta ryhdyttiin parantamaan yhteistyössä yritysten, kuntien ja viranomaisten kanssa.

teksti: Sini Kestilä

Luonnossa liikkuminen on koko ajan suosituimpaa ja sieltä haetaan usein mielihyvää ja elämyksiä. Maastoon merkityt reitit ovat helppo ja usein ilmainen tapa lähteä luontoon.

Maastoreiteillä on moninainen käyttäjäkunta, jonka lähtötaso luonnossa liikkumiseen vaihtelee. On kokeneita maastossa kulkijoita ja niitä jotka ovat tottumattomampia. Reiteillä liikutaan omatoimisesti, ohjatusti oppaiden johdolla ja järjestöjen ja yhdistysten järjestämässä kisoissa ja tapahtumissa.

Reittejä käyttävät paikalliset ja matkailijat. Erilaisten käyttäjien takia maastoreittien kuntoon ja merkitsemistapaan on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota. Lisäksi hyvässä kunnossa olevat maastoreitit tukevat kuntalaisten hyvinvointia.

Maastoreittien turvallisuutta ja asiakaslähtöisyyttä lähdettiin parantamaan Lapissa yhteistyössä yritysten, kuntien ja viranomaisten kanssa ”REILA reittimerkintöjen turvallisuus, pilottialueena Lappi –hankkeessa”. Lapissa reittejä on paljon ja niiden kuntotaso vaihtelee. Reittejä

ovat perustaneet ja ylläpitäneet vuosien saatossa useat eri toimijat, mikä näkyy muun muassa reittien opasteissa ja merkinnöissä.

Huolellisuusvelvollisuus palvelusta

Lapissa kunnat ovat Metsähallituksen lisäksi yleisin maastoreittien omistaja ja ylläpitäjä. Vastuu reittien kunnosta on aina ylläpitäjällä, ei reitin käyttäjällä. Se, että maastoreitit eivät ole kunnossa, ei yleensä johdu välinpi-

Ylläsjärvellä testattiin Turvallinen ja asiakaslähtöinen opastekokonaisuus -ohjeistusta ja paikannuspiste-merkkiä.

tämättömyydestä, vaan siitä ettei ole resursseja huolehtia reiteistä. Haasteena on myös se, että usein kunnassa reiteistä huolehditaan jonkin muun päätyön ohessa, jolloin ne saattavat jäädä vähemmälle huomiolle. Yhtenä yhteistyön tavoitteena oli tukea reittien ylläpitäjiä.

Yhteistyössä 14 Lapin kunnan kanssa käytiin läpi prosessi, jonka aikana tarkasteltiin maastoreittien lähtötalannetta ja pohdittiin mahdollisia ratkaisuja. Erityisesti tavoitteena oli saada keskusteluun mukaan sekä kaikki reiteistä vastuussa olevat että reittien käyttäjät.

Maastoreitit katsotaan kuluttajapalveluiksi, joten niihin sovelletaan kuluttajanturvallisuuslakia. Kuluttajapalveluina reitit kuuluvat Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin valvonnan alaisuuteen. Jokainen maastoreitti tulee riskiarvioida, minkä perusteella nähdään, tarvitaanko turvallisuusasiakirja. Periaatteessa vähäriskisistä reiteistä ei asiakirjaa tarvita, mutta sen laatinut on yleensä riitatilanteissa vahvoilla. Velvoitteen toteuttamisen avuksi hankkeessa laadittiin yhteistyössä Tukesin kanssa maastoreittien turvallisuusasiakirja.

Hankkeen aikana ilmeni, että maastoreittien vastuukysymykset eivät olleet aina tiedossa. Usean kunnan alueella oli reittejä, joista kukaan ei tiennyt, kuka ne omistaa tai on niistä vastuussa. Silti niiden käyttöaste oli suuri ja niitä markkinoitiin kuntien tai muiden organisaatioiden sivuilla. Näiden puutteellisuuden ilmeneminen herätti ylläpitäjiä. Heidän oli pakko ryhtyä toimimaan, ennen kuin jotain vakavampaa sattuisi.

Tietopankki reittimerkinnöistä

Maastoreittien suunnittelijoille ja ylläpitäjille koottiin sähköinen tietopankki, johon koottiin mahdollisimman kattavasti tietoja reittimerkinnöistä. Tietopankin työkaluihin kuuluu turvallisuusasiakirjan lisäksi muun muassa sähköinen riskienhallintatyökalu, jonka avulla voidaan dokumentoida ja hallita reittejä. Sekalaisten mer-

kintöjen yhtenäistämisen avuksi laadittiin ”Turvallinen ja asiakaslähtöinen opastekokonaisuus” -ohjeistus. Lisäksi sivustolla on tietoa muun muassa reittien perustamisesta, vastuista, monikäytöstä ja niin edelleen.

Salla oli yksi Lapin kunnista, joka oli tiiviisti mukana yhteistyöhankkeessa. Kunnassa oli jo aikaisemmin havahduttu omatoimisesti reittien turvallisuusasioihin ja eri alueen reittien puutteet olivat hyvin tiedossa.

Sallassa asiaa ajateltiin asiakaslähtöisesti. Kari Hänninen Sallasta kertoi, että kunta tekee yhteistyötä reittien turvallisuuden puolesta matkailuyrittäjien ja Metsähallituksen kanssa. Reittejä on kunnostettu yhteistyössä. Matkailuyrittäjät käyvät kiertämässä reitit ennen kauden alkua ja raportoivat havainnoistaan kunnalle.

Reittien dokumentaatioon on myös kiinnitetty huomiota. Kaikki reitit löytyvät Lipas Liikuntapaikat.fi:stä, joka on Jyväskylän yliopiston hallinnoima järjestelmä ja ne on riskiarvioitu hankkeessa laadittuun sähköiseen riskienhallintatyökaluun. Näin on saatu kartoitettua kiireellisimmät puutteet ja riskitekijät. Resurssien vähäisyys on silti myös Sallassa todellisuutta, joten ylläpito pitää suunnitella hyvin ja parannustöitä priorisoida.

Paikannuspiste-merkki maastoreiteille

Lapissa maastoreittien erityisenä haasteena on laajat erämaat ja pitkät välimatkat. Aina hyvälläkään reittisuunnittelulla ei voida estää onnettomuuksia. Tämä vaikeuttaa myös pelastustehtäviä. Avuntarvitsijan paikantaminen voi olla vaikeaa muun muassa siksi, että matkapuhelinverkot eivät toimi joka puolella Lapissa.

Avuksi ongelmaan laadittiin yhteistyössä paikannuspiste-merkki, joka on sisällytetty kesäkuussa 2020 voimaan tulevaan tieliikennelakiin. Aloite merkistä lähti Lapin pelastuslaitokselta. Se halusi kansallisesti hyväksytyyn pelastus- ja paikannusmerkin, jota käytetään maastoreittien varrella. Se on virallinen liikenne-merkki moottorikelkkareitillä, mutta

sitä voidaan käyttää myös muilla maastoreiteillä.

Merkin tarkoitus on avustaa pelastusviranomaisia löytämään avuntarvitsija. Lapissa voi muutaman kilometrinkin heitto pelastettavan olinpaikasta koitua kohtalokkaaksi. Pelastustehtävät voivat olla hyvin vaikeita varsinkin talvella ja siksi mahdollisimman tarkka tieto avuntarvitsijan sijainnista on välttämätöntä.

Ohjeistus paikannuspiste-merkin käyttöön tulee Kuntaliitosta. Kunnat tallentavat kaikki alueen merkit osoitetietovarantoon myös muiden omistamilta/ylläpitämillä reiteiltä. Muut reittien ylläpitäjät/omistajat toimittavat tiedot merkeistä kunnalle. Tallennus tapahtuu kunnan oman järjestelmän kautta, josta merkit tulevat osaksi kunnan osoitetietovarantoa ja näkyvät myös pelastusviranomaisten käyttämissä kartoissa. ■

”

Vastuu reittien kunnosta on aina ylläpitäjällä, ei reitin käyttäjällä.

Paikannuspiste-merkki sijoitetaan maastoreitin varrelle riskiperusteisesti.

FAKTA

■ REILA reittimerkintöjen turvallisuus, pilottialueena Lappi 2015-2018 –hanke, jossa toteuttajina olivat Lapin Pelastuslaitos, Metsähallitus ja Lapin ammattikorkeakoulu/Matkailualan tutkimus ja koulutusinstituutti sekä 14 Lapin kuntaa.

REILAn toteutusaika on 2,5 vuotta 2015-2018 ja kokonaisbudjetti on 669 880 €. Hankkeen rahoittaja oli Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus ja rahoituksesta 70% tuli EAKR ja valtionrahoituksena.

REILAssa oli mukana 14 Lapin kuntaa: Enontekiö, Inari, Kemi, Kemijärvi, Kittilä, Kolari, Muonio, Pello, Posio, Rovaniemi, Salla, Sodankylä, Tornio ja Ylitornio.

Hankkeessa toteutettu maastoreittimerkintöjen tietopankki löytyy osoitteesta: www.reittimerkinat.fi

Kirjoittaja työskenteli projektipäällikkönä REILA-hankkeessa Lapin ammattikorkeakoulun Matkailun tutkimus- ja koulutusinstituutissa.

Kolmivuotinen REILA-projekti paransi Lapin maastoreittien turvallisuutta.